

Grön Flagg- rapport

Tema: Kretslopp

Balsta förskola

Kontaktperson: Lisa Werner

Rapporten godkänd 2012-02-12

- **Miljöråd**

Hur ofta har miljörådet träffats?

Vi har träffats ett par gånger/termin.

Hur har miljörådet arbetat och varit organiserat under aktuell handlingsplan?

Vi har haft olika former av miljöråd. När vi har haft gemensamma aktiviteter på förskolan, så har vi haft miljöråd med barnen om vilka aktiviteter vi skall ha, det har dels varit på de olika avdelningarna dels med bara 5-åringarna på förskolan. Barnen har varit med och bestämt de olika aktiviteterna som vi ska ha. Det är pedagogerna på resp. avd. som varit med. När vi hade 5-åringarna var det miljöombuden som var ansvariga, (2 st. på förskolan). Inför föräldrarådets loppmarknad hade vi ett miljöråd tillsammans med föräldrarna då vi bl.a. diskuterade vikten av recycling.

- **Tema, mål & aktiviteter**

Vi vill veta vad ni har gjort, hur ni har gått tillväga och på vilket sätt ni har utgått från barnen/eleverna. Det viktigaste i rapporten är att det framgår hur barnen/eleverna samt personalen har varit delaktiga och har fått inflytande på Grön Flagg- målen och aktiviteterna. Beskriv gärna barnens/elevernas idéer och tankar kring målen. Om ni har gjort olika aktiviteter med olika skolår/åldrar/avdelningar, skriv vilket skolår, vilken ålder eller avdelning som har gjort vad. Vi vill också att ni bifogar två bilder per mål som avspeglar vilka aktiviteter ni har gjort för att uppnå respektive mål.

Mål 1: *Införa ett medvetande hos barn och pedagoger angående pappersförbrukningen på förskolan*

Aktiviteter som har genomförts för att uppnå målet:

Vi har fått 2:dra sorteringsblock från en tidigare anställd personal, som barnen använder som rit och skrivblock. Alla barn har sitt eget block som man är rädd om, barnen ritar på båda sidorna på pappret. Barnen är stolta och glada över att ha sitt eget ritblock. Vi pratat med barnen om vikten av inte slösa med papper. Barnen har lärt sig att även när man ritar på en bild med en kopierad bild på så ritar man även på baksidan. Barnen ritar även på baksidan av papper med text på framsidan som inte är av större vikt. Om det skall ritas något speciellt utifrån ett tema använder barnen miljövänliga "köpepapper".

All personal har blivit medvetna om pappersförbrukningen, på vår skrivare blir det automatiskt dubbelkopierat och i svartvitt. Vi skriver inte ut mer än vad som är nödvändigt för vårt arbete. Ett annat steg i vårt mål att minska pappersförbrukningen är att vi skickar mycket information på mailen till föräldrarna. Vi uppmanar även våran chef att inte kopiera för mycket papper och att kopiera helst i svart-vitt och på båda sidorna.

Mål 2: *Förbättra källsorteringen.*

Aktiviteter som har genomförts för att uppnå målet:

Vi har köpt källsorteringsmöbler en till varje avdelning dessa har vi beställt från PWSAB. Detta är en slags byrå med tre lådor som har en löstagbar plastlåda. Lådorna har vi märkt upp med bilder på förpackningar av plast, papper, metall och glas. Detta underlättar för barnen så de vet var resp. förpackning skall vara. Sen är det smidigt och enkelt att gå till miljöstationen som är i nära anslutning till vår förskola. Barnen turas om att följa med till källsorteringen, där tittar de noga på bilderna och frågar ofta om det är rätt tunna som de ska lägga soporna i.

Barnen har frågat och vill veta vad som händer sedan med soporna. Vi har berättat att det t.ex. blir nya mjölkförpackningar och nya plastflaskor till ketchup. Ett barn undrade om det kunde bli nya leksaksbilar av metallen.

Några barn konstaterade att om man har en magnet fastnar metallen på den.

Det är Veckans arbetsmyra eller Veckans Mulle som tar med sig en kompis och en pedagog och går till sopstationen. Under kommande läsår kommer vi att arbeta aktivt och utforskande med dessa frågor, vad som händer och det går till med sophantering på soptippen.

Köket och avdelningarna har börjat sortera matavfall. Vi har berättat för barnen varför vi gör detta och att det blir biogas som används till våra lokalbussar. Vi visade på Energi och Miljö:s hemsida och berättade enkelt hur det går till att tillverka biogas. Barnen tyckte det var jätteintressant, barnen skulle lukta på bussarna för att se om dom luktade köttbullar! En flicka 5 år sa: Då behöver man ju inte äta upp all mat på tallriken!

En avdelning kom på en idé att man skulle utveckla ett sopsorteringsspel utav olika gamla förpackningar. Vi gjorde soptunnor av gamla kartonger som vi märkte upp med bilder, barnen tog med sig förpackningar hemifrån till spelet. Vi gjorde pappersfiskar med metallgem som de sedan kunde fiska upp ur "havet" (en stor låda). Barnen tyckte att spelet skulle heta "miljöfiskarna". Det blev ett mycket populärt spel eftersom barnen varit delaktiga i uppbyggandet av spelet.

Mål 3: *Få en fungerande kompost.*

Aktiviteter som har genomförts för att uppnå målet:

Vi jobbade och slet för att tömma den gamla komposten, de äldsta barnen hade varsin skottkärra för att köra bort det gamla och tömma i skogen. Barnen som var med tyckte att det var roligt och spännande. När vi närmade oss botten var det ett barn som sa: Åh, kolla en gråsugga! Ett annat barn såg en tusenfoting, då insåg vi att det fanns ett hopp för komposten.

I början var alla engagerade i komposten, vi samlade fruktskal och grönsaksrester.

När hösten och vintern 2010 kom gick arbetet i träda mycket beroende på all snö som kom och att vi inte visste hur vi skulle göra. Pedagogerna läste på om hur en kompost fungerar. Hösten 2011 la vi ner mer energi på komposten barnen gick kontinuerligt till komposten med frukt och

grönsaksrester. Komposten ligger utanför staketet på vår förskolas gård. Det gör att det inte blir så naturligt att barnen tittar i komposten. Vi har framtida planer på att flytta in den på gården så att barnen kan stå runt den och titta. På vårt koloniområde har vi under sommaren börjat bygga upp en kompost där är barnen mer delaktiga i arbetet.

Mål 4: *Utveckla odlandet tillsammans med barnen.*

Aktiviteter som har genomförts för att uppnå målet:

På ett miljøråd tillsammans med 7 barn 4-6 år samt 2 pedagoger bestämdes vilka frön som skulle inköpas till vår kommande odling. Det blev tomat, gurka, majs, lök, paprika, ärter och morot. Vi köpte dessutom en planteringslåda. Vi började med att så paprika, lök och tomat det var det som skulle förödlas tidigt. Alla barn mellan 2-6 år (18 barn) har varit med och så några frön. Mycket uppskattat! De tittar i "såladan" varje dag för att se om det kommit upp något.

Barnen planterade även majsfrön, de tyckte att det var spännande att det bara skulle vara ett frö i varje kruka till skillnad mot de andra grönsakerna de hade sått som de la flera frön av i samma kruka. Redan efter en vecka såg en flicka på 3år att det kommit upp och kommenterade att: Titta majsen har redan kommit upp!

På vår odlingslott har vi planterat våra försådda tomater, majs m.m. Barnen var med och planterade de olika grönsakerna i 2 pallkragar, varav en vi fått av en förälder. Vi odlade även på friland morötter, potatis, gurka och blommor. Vi går dit flera gånger i veckan för att vattna, rensa ogräs och skörda. Barnen hjälper gärna till med vattenslangen, rensa ogräs och skölja grönsaker. Morötterna och ärterna är mycket populära att ätas direkt i landet.

Barnen har varit med och skivat gurkan och lagt in den i ättikslag, vi har även gjort bostongurka. Vår inlagda gurka kallar barnen för kolonigurka när vi äter den till leverpastejsmörgås, mycket populär. Barnen var mycket fascinerade över att de små fröna blev så stora tomatplantor. En påse frö blev 5 kg tomater!!!

Några barn och en pedagog hackade tomater och kokade ihop dem med lite kryddor till ketchup, allmänt kallad koloniketchup. Den smakade mer chilisås än ketchup men mycket god. Resterande tomater fick barnen ta hem och bjuda sina föräldrar på, mycket uppskattat.

Vi hade som mål att det skulle blivit kompostjord som vi kunde använda, men det blev inte som vi tänkt oss eftersom det inte gick så snabbt med bildandet av ny jord.

Mål 5: *Ha gemensamma uteaktiviteter/dagar för hela förskolan.*

Aktiviteter som har genomförts för att uppnå målet:

Under hösten 2010 har det varit svårt att genomföra gemensamma uteaktiviteter p.g.a. brist på vikarier när pedagoger har varit frånvarande (sjukdom, semester).

Vi fick dessutom skola in fler barn än planerat. Den planerade utedagen i december blev inställd då det var -22 grader ute. 2011-års julgransplundring gick galant att genomföra ute. Det var -12 grader och massor med snö, vi dansade och sjöng ute på vår förskole gård. Barnen hade bestämt sångerna. Vår julgran har varit med från starten (1990) på vår förskola, en gran som kommer att leva många år till! Efter dansen grillade vi falukorv och barnen fick korvburgare ett mycket uppskattat inslag! Julgransplundringen som vi hade 2012 gick också av stapeln utomhus, då var det +4 grader och spöregn, vi dansade i leran och barnen hade roligt och sjöng

glatt i leran!! Vårens utedag utgick från ordet "Kretslopp". På ett miljöråd bestämde 6 barn och en pedagog vilka aktiviteter vi skulle ha. Barnen tolkade ordet kretslopp att man skulle springa runt, det blev slalombana, bollstation, gå baklänges, gå balansgång m.m. Vi avslutade med att sjunga kompisången "Hej kompis, hej kamrat" På eftermiddagen hade vi "Miniröris" då alla barn deltog. Vi avslutade med korvgrillning. En av vårens övriga aktiviteter var att vi var med på Skräpplockardagarna. I samband med detta hade vi ett miljöråd tillsammans med de äldsta barnen på förskolan, barnen fick bestämma var de olika avdelningarna skulle städa. Vi plockade skräp i förskolans närområde och avslutade med korvgrillning på eftermiddagen.

En förälder berättade för oss att hennes tre-åriga dotter plockat skräp på stan, på stadens gågata! Hösten utedag hade vi i slutet av december då vi var i kolonin. Vi lekte olika lekar med barnen på vår tomt, men snön saknades. Vi har en "lekloppa" med olika lekar som barnen har bestämt, barnen fick säga en siffra så lekte vi leken som stod under luckan. Vi avslutade med att vår kock grillade korv som vi åt tillsammans med potatismos

- **Övriga insatser för en mer hållbar skola/förskola**

I handlingsplanen berättade ni om övriga insatser ni ville genomföra för att Grön Flaggarbetet skulle genomsyra hela er verksamhet och göra den mer hållbar. Har ni genomfört några sådana insatser? Vilka av dessa insatser kommer i så fall att vara integrerade i den dagliga verksamheten i framtiden för att verksamheten ska fortsätta utvecklas?

Förskolans föräldraråd har under hösten haft loppmarknad med försäljning av kläder och skor. Deltagandet var inte så stort detta berodde på att det var kort varsel med informationen om detta. Men enl. föräldrarna gick försäljningen bra. Intresse finns från föräldrarna att ha en loppmarknad under våren med kläder och leksaker. På vårens loppmarknad var det större deltagande, vilket var positivt. Kökets inköp av Kravmärkta och ekologiska produkter har ökat från 17% 2009 till 42% 2010 och 2011 var det 46 %.

Vår kokerska försöker köpa närodlat i möjligaste mån, men det är inte alltid det finns på avtal. Även vid inköp av förbrukningsmaterial försöker vi också i möjligaste mån köpa miljövänliga produkter. En avdelning på förskolan har en glasmaskkompost som man arbetat aktivt med. Barnen har tyckt det varit extra roligt att samla matrester till sin egen kompost, samtalen vid matbordet har kretsat kring maskar och vilken mat de tycker om. Komposten har täckts över med svart sopsäck som har tagit bort en gång i veckan då man har studerat hur komposten utvecklats. Några av barnen tyckte att det gröna möglet såg roligt ut och frågade varför det blev så. Pedagogerna fick "googla" för att lära sig varför det blev så, det var för att möglet mjukar upp maten så att det blir lättare för maskarna att äta. En pojke 4 år sa: "det är nog mjukt och skönt för maskarna att krypa på". Barnen såg att hur maskarna blandade om jord och matrester, att det tog olika lång tid för matresterna att bearbetas av maskarna. En 5-årig flicka kommenterade att det blivit mer jord och fler maskar som dessutom blivit längre. Man gjorde även ett test med att lägga ner andra produkter som t.ex. plast och plåt, barnen kunde då se att allt inte bryts ner i jorden. Det blev många bra samtal med barnen efteråt om detta efteråt.

- **Synliggörande**

Hur har ni synliggjort ert Grön Flaggarbete på förskolan/skolan, för föräldrar eller allmänheten?

Avdelningarna har en anslagstavla där föräldrarna har kunnat följa vårt Grön Flaggarbete, vi dokumenterar med foto och text. Ett reportage har gjorts Eskilstuna Energi och miljö

personaltidning om vårt arbete med sopsortering och vårt sopspel. Vi har utvecklat ett spel "Miljöfiskarna". Vi har gjort soptunnor av cornflakes kartonger med bilder på vad som skall kastas i respektive låda, vi har samlat plast, glas metall, batterier m.m. i en låda. Barnen får använda ett fiskespö och meta upp en fisk som det t.ex. kan stå ofärgat glas på, sen får de leta efter det i vår soplåda och sedan lägga i rätt soptunna. Tidningen hänger på vår anslagstavla för Grön Flagg. Vår chef har dessutom visat den för ledningsgruppen. Genom en förälder som arbetar politiskt och hennes kontakter med andra politiker i Barn och utbildningsnämnden samt Balsta koloniförening har vi tillhandahållit en kolonilott med odlingsyta utan kostnad. Koloniområdet ligger c:a 100 meter från förskolan. Efter förskolans midsommarfirande gick vi till kolonin gemensamt, barn, föräldrar och pedagoger för ett gemensamt fika. Alla föräldrar är positiva och tycker det är roligt att deras barn får odla. Föräldrarna har bidragit med olika slags verktyg som behövs till att bl.a. rensa ogräs med. Vi har även fått hallon och björnbärsbuskar av en förälder. Till våren kommer vi att kontakta lokalpressen för ett reportage om vår kolonilott.

- **Synpunkter**

Vi vill gärna veta hur ni upplever att arbetet har gått med Grön Flagg. Vad har upplevts som svårt, roligt, oväntat eller annat enligt personal och barn/elever?

Det har varit positivt och roligt att barnen har blivit mer medvetna, delaktiga och intresserade, de äldre barnen har inspirerat de yngre barnen. Vårt arbete med att källsortering har gett positiv feedback på hela förskolan, alla barn har blivit delaktiga, vill veta mera om vad som händer sedan. Barnen har varit mycket populära att få vara Veckans arbetsmyra eller Veckans Mulle. Våra gemensamma uteaktiviteter har alla tyckt om såväl barn som pedagoger.

En avdelnings barn tycker att det som har varit mest roligt och uppskattat har varit att odla egna grönsaker, att de fått vara med från grunden att se hur deras frön har vuxit sig stora till att bli färdiga grönsaker. Det var verkligen oväntat att vi skulle en kolonilott, barn och pedagoger har verkligen uppskattat detta. Den avdelning som har en maskkompost har verkligen uppskattats av barnen. Både barn och pedagoger har lärt sig mycket runt dessa områden. I början var det svårt att få en del barn medvetna om att de skulle använda pappret på båda sidorna när de ritade, men nu har det blivit naturligt för barnen att göra det utan att pedagogerna behöver säga till.

Föräldrar och pedagoger tycker att det är mycket bra att använda mailen som informationskälla. Alla anser att det är mycket bra och positivt att Grön Flagg arbetet vävs in i den dagliga verksamheten. Det är bra att vi pedagoger tänker igenom hur vi arbetar och mot vilka mål vi ska arbeta. En svårighet som har varit är att hela förskolan nu skulle arbeta mot Grön Flagg eftersom det tidigare bara varit en avdelning som haft det. Vårt mål att ha ett miljöråd över hela förskolan har inte fungerat så bra, det har varit enklare att ha det på respektive avdelning. En orsak till detta kan vara att tiden inte alltid räckt till och att vi har varit vana vid att ha det på en avdelning. Detta är något vi måste jobba aktivt med i fortsättningen.